

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

102. An beneficia Ecclesiastica possint ex natura rei dari dignis, omissis dignioribus? Et docetur, quod doctrina hujus Resolutionis procedit etiam quoad Dominos Proreges, & quoad suprema Consilia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

introductum; & ipsemet Summ. Pontifex prædicta beneficia simplicia dignis confert, absque concursu, beneficia vero curata, per prævium examen, & concursum coram ordinariis faciendum, ut quotidie videtur. Ex hoc igitur videtur abrogata constitutio iuris antiqui: & talia beneficia simplicia non videntur ex natura rei esse bona communia, & decernantur debita, & ita nullam committi iniustitiam per acceptionem personarum, si dignioribus non conferantur, sed rota res commissâ videtur Papæ, & aliis Prelatis, ut ipsi arbitrio provideant bonos ministros, qui etsi non sint meliores, non tamen otiosi, & cum scandalo vivant.

RESOL. CII.

As beneficia Ecclesiastica possent ex natura rei dari dignis, omnis dignioribus?

Et docetur, quod doctrina huius Resolutionis procedit etiam quoad Dominos Proreges, & quoad suprema Consilia Regum, quando proponunt Regi nella nomina; ut vulgo dicitur, aliquem ad Episcopatum, &c. nam in tali casu tenentur proponere digniores. Ex p. 11. tract. 4. & Misc. 4. Resol. 34.

§. 1. Quislibet affirmativam sententiam teneri Ioannes Pontius in *curso Theologiae disp.* 39. quæst. 1. conclus. 4. n. 40. ubi sic ait: Ex natura rei officia Ecclesiastica possunt absque peccato dari dignis, omnis dignioribus, quoties ex hoc non timetur rationabiliter securum damnum Ecclesiæ, aut animarum. Hanc tenent plures Auctores, quos citat, & sequitur Diana contra multos alios, quorum tamen aliqui dicunt officia non habentia curam animarum, nec sunt maiora, posse dari digno, omisso digniori; alij alias limitationes apponunt; sed fortassis pauci ex illis negant conclusionem ut à me proposita est, quia videntur supponere communiter, quod ex omissione dignioris sequatur aliquod præiudicium; ergo non sequeretur, postea omitti dignior, quantum ad fundamentum ipsorum.

1. Probat conclusio ex fundamento proposito pro secunda conclusione, quia omnino sufficit, ut ij quibus committitur distributio horum officiorum in bonum Ecclesiæ, & animarum, provideant ne incurram detrimentum, cui obligationi sufficienter satisfaciunt, eligendo dignos.

2. Confirmatur: quia non potest ostendi, ex quo capite obligarentur ad eligendum digniores sub pena peccati, præsertim mortalis, de qua obligatione loquitur.

4. Confirmatur secundo: quia aliâ maxima pars electionum quæ sunt Episcoporum, & Curatorum, est peccaminosa mortaliter, quod non est dicendum absque vigentissimo fundamento: nam sanè vix potest vllus eligens, aut præsentans siue sit Papa, siue Rex, siue Capitulum, siue Episcopus in conscientia sua affirmare, quod ipse putet eum quem eligit, aut præsentat, esse digniorem, aut tam dignum, quam omnes alij qui eligi possent: esset autem necessarium, ut hoc iudicarent, ne peccarent; si esset illa obligatio eligendi digniorem.

5. Obiciens Trident. sess. 24. cap. 1. de refor. Omnes verò, & singulos, qui ad promotionem præficiendâ, quocumque ius, quacunque ratione, à Sede Apostolica habent, aut alioquin operam suam præstant, nihil in iis pro præsentati temporum ratione annuando, hortatur, & monet, ut in primis me-

minerint, nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem vtilius facere posse, quam si bonos pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtilis ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint: ergo electores tenentur sub mortali peccato digniores eligere.

6. Respondeo distinguendo consequens: quando si non eligerentur, sequeretur periculum aliorum peccatorum, concedo, quando non, nego. Itaque Concilium loquitur in casu talis periculi, ut manifestè patet ex ipsismet suis verbis, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi digniores, &c. quibus significat, rationem ob quam mortaliter peccarent, non eligendo digniores, esse, quod communicarent peccatis aliorum: ergo supponit aliqua peccata committenda ratione electionis minus digni ob quæ vitanda magis dignus eligi deberet: ergo non loquitur Concilium in casu conclusionis, qui est, quando talia peccata non sequerentur.

7. Possit etiam consequenter Concilium intelligi de dignioribus comparatiuè ad indignos; nam respectu horum digni sunt digniores, quamuis non sint digniores si comparentur ad alios magis dignos.

8. Obiciens secundo: tam difficile est præsertim hoc tempore, animas gubernare, & præstare, quod spectat ad officium Episcopi, ut merito quis debeat existimare, neminem, nisi digniorem, absolute esse dignum: ergo tenetur eligere digniorem.

9. Respondeo, negando antecedens, quod si esset verum, non faceret ad rem, quia conclusio agit de casu, in quo præter digniorem reperitur alius, quem prudenter iudicat esse dignum. Et hæc omnia docet Pontius loco citato.

10. Sed non bene me citat; nam ego loquutus sum quando parum differt dignior à digno, at Pontius magis absolute loquitur, & concedit cū opinione Glossæ, quæ in cap. licet ergo 8. q. 1. ait: Digniorem dimittere, & solum dignum assumere non æstimet mortale peccatum: quia nemo tenetur ad melius, sed ad bonum, & vitandum malum. Et melius operari, consilium sit non præceptum. At qui beneficium, aut Episcopatum digno conferat, operatur bonum, quamuis melius faceret si dignioribus conferret. Saltem ergo digno conferre; etsi dimitatur dignior, mortale non erit. Et idem tenet eadem glossa in cap. constituitis, de appellationibus, & cap. in reparationibus, refertque Adrianus ibi idem tenuisse Ioannem Andream super dictum cap. licet ergo, & id quidem tribuunt Gaetano, Iantanculo, 12. & 94.

11. Verum his non obstantibus ego olim docui, & nunc iterum doceo, peccare mortaliter in beneficiis habentibus curam animarum, si quis eligeret dignum prætermisso digniori, quod late probant communiter Doctores.

12. Dico igitur duos respectus interuenire in electione ad beneficium; alterum in ordine ad Ecclesiam, cui debetur dignus minister, ratione stipendij quod illi applicatur; Qui respectus pertinet ad commutativam iustitiam, cui satisficit conferendo beneficium digno, quamuis non seruetur debita fidelitas excludendo magis dignum. Alter autem respectus est ad merita illius, cui beneficium conferatur, qui pertinet ad distributivam iustitiam, cui non satisficit eligendo minus dignum. Et propterea ex

H h 3 duplici

Sup hoc in Res. præterita §. Secunda ad medium. à vers. Si vero, & in aliis eius not.

Docuit in Res. quæ hic est infra 104. & lege etiã aliam eius not. primæ ad textum.

LANTE
omnia
O. III. IV V
E. III

duplici parte, peccatum committitur, & ex defectu debite fidelitatis & ex defectu proportionis, quam requirit iustitia distributiva.

13. Et ex his patet responsio ad præcipuam rationem adductam à Ioanne Pontio in fauorem suæ sententiæ *ubi supra*; nam respondeo, illam procedere in ordine ad seruitium Ecclesiæ; sed non procedere, & esse omnino negandam in ordine ad personam, cui beneficium conferendum est, & qui propter maiora merita est dignior, & ideo secundum iustitiam distributivam præferendus est digno.

14. Et ita hanc sententiam præter Doctores à me alibi adductos latè, & doctè cum suis ampliationibus, & limitationibus nouissimè pertractat, me etiam citato Pater Thomas Hurtado omnino videndus *1. 1. 12. c. 1. §. 7. n. 1412. cum seq.* Magister Marcus Serra *in 2. 2. D. Thom. 9. 63. art. 2. dub. 1.* egregiè Pater Gerunda *de Episc. tom. 2. l. 6. disp. 7. cap. 3. cum seq.* Zapara *de iustitia distributiva p. 2. c. 6. per totum.* & alij penes ipsos.

Sup hoc infra in Resol. 106. & in to. 6 tr. 3. ex la. rissima doctrina Resol. 119. figurat eum in fine §. penult. sed lege eam per totam.

15. Nota superius dicta procedere etiam quoad suprema consilia Regum, & quoad dominos Proreges, quando proponunt Regi (*nella nomina*, vt vulgo dicitur) aliquem ad Episcopatus, &c. nam in tali casu tenentur proponere digniores, & ita ego olim docui cum Puente, Hurtado de Mendoza, & nunc inuenio hoc etiam docere Thomam Hurtadum, loco citato §. 8. num. 1529. & Magistrum Zapara supra, vbi sic ait, Idem dicendum censo de iis, quibus à Rege est iniunctum, vt ei magis digni pro huiusmodi Episcopatibus, & beneficiis proponantur, peccare item mortaliter, si minus dignos scientia, aut prudentia, aut morum compositione, artenta locorum & subditorum necessitate) vt supra attigimus) dignioribus præferant, promovendos Non solum si digniores præmittantur, sed etiam si in gradum, & locorum antelatione in consultationibus postponantur. Ita ille, & iterum ego. Verum post hæc scripta inuenio Tamburinum multa congerere ad probandum non esse peccatum mortale eligere dignum omisso digniori; Ita ille *in Decal. p. 2. l. 8. tr. 3. c. 4. §. 4.* Sed hæc opinio est prorsus refellenda, & ipsæmet n. 1. optime fatetur non esse in praxi consulendam.

RESOL. CIII.

An aliquando sit licitum eligere indignum ad beneficium?

Sed maior difficultas est: An sit licitum aliquando eligere in Paro. hum, vel Episcopum hominem improbum, & prauis moribus notoriè indignum, & diffamatum concubinarium, si alius non reperitur alius idoneus ad ministranda Sacramenta? Ex p. 11. tract. 4. & Misc. 4. Resol. 38.

§. 1. **C**ontra Cardinalem de Lugo negatiuam sententiam sustinet Thomas Hurtadus *var. tom. 2. tract. 12. cap. 1. §. 5. num. 1472.* Quia licet licitum sit consulere minus peccatum vt euitetur maius, vt est communis, & certa sententia; tamen nunquam licet efficere minus peccatum vt euitetur maius, quia non sunt faciendæ mala vt eueniant bona, & multo minus, vt non eueniat maius malum; atqui electio indigni cogniti vt talis, de quo non concipitur spes, quod futurus sit dignus, & idoneus; sed quod semper manebit in sua indignitate, est intrinsecè mala, & iure naturæ prohibita Ergo nunquam licet etiam ad euitandam electionem

indignissimi. Neque in hoc gero negotium Ecclesiæ, imò illam euerto, licet non ita malè. Quare licet ego electoribus possim consulere vt eligant indignum, potius quam indignissimum; tamen nullus elector potest eligere indignum, nec examinatore illum approbare. Sicut possum consulere, vt quis abscindat membrum, potius, quàm occidat, tamen non possum concurrere ad abscissionem, non enim Pontifex est dominus, sed dispensator beneficiorum habentium animarum curam. Quare indigno cogito, vt tali, nequit conferre, & sic elector inferior nequit licitè concurrere ad electionem indigni, vt euitet electionem indignissimi, sicut potest quis concurrere ad futurum 500. vt euitet furtum maius, quia dominus pecuniæ rationabiliter consentit, quia est illius dominus & potest, si vult, cui placuerit donare. Cum ergo Pontifici, in quo residet tota plenitudo, & dominium Ecclesiæ non sit spes, quod per se, vel per alium rectè administrabit, & in utilitatem Ecclesiæ, nullus inferior poterit eligere, & nullus examinatore ipsum approbare: sed reliquendum est Diuinae providentiæ, vt moueat cæteros, vt approbent, vel eligant dignum.

2. Sed in defensionem Eminentissimi Domini mei Cardinalis de Lugo assero eius sententiam esse satis probabilem: Ponamus itaque esse tres oppositores, quorum solus vnus sit dignus, qui tamen reicitur iuste, vel iniuste ab aliis electoribus, vel reprobat ab examinatore; secundus est indignus, sed tertius indignissimus, & qui suis sceleribus, conditione terribili, prauis inclinationibus turbabit Ecclesiā, & fortasse hæresim introducet in prouinciam; in quo casu vtiliter gero negotium Ecclesiæ, si eligam indignum, vt avertam electionem indignissimi; quamuis enim indignus eligi nequeat, hoc tamen est verum quando sunt digni, qui hic & nunc eligi possunt qualiter non est in presenti, quia alij coelectores illum nolunt: atque ita respectu mei perinde est, ac si non esset talis dignus, & ita possum eligere minus indignum.

3. Et ita hanc sententiam præter Lessium, quem sequutus est Lugo, docet nouissimè Pater Gerunda *de Episc. tom. 2. l. 6. disp. 6. c. 2. n. 22. cum seqq.* asserit etiam nonnulla esse mala intrinsecè ac per se, vt nullo pacto neque ex aliqua circumstantia boni rationem sortiri possint, sic mendacium; alia verò quæ mutatione circumstantiæ vel bona, vel saltem non mala euadunt, sic ensem depositum Domino negare ex se malum est; at si Dominus furiosus factus fuerit, rationi profecto consentaneum est, vt ensem ei minime restituum: Eligere autem indignum, malum quidem est non primi generis, sed secundi; cum aptitudo vel ineptitudo dispositio sit respectiua in ordine ad commune bonum Reipublicæ gubernandæ. Quamobrem cum hic & nunc respectu huius Ecclesiæ Reipublicæ hic ineptus secundum quid malæ conditionis sit, defectu melioris licet eius electio; quam solutionem mihi videor deduxisse ex D. Thoma 2. 2. q. 120. artic. 3. ad 4. qui cum sibi opposuisset minus malum esse eligendum, vt videretur maius, & consequenter posse quempiam mentiri, vt alterum præferret ab homicidio. Respondet mendacium esse malum, non solum ex damno quod infert sed ex suamet inordinatione; ob quam vti diximus, cohonestari nequit.

4. Cæteras rationes videbis penes Gerund. loco citato, & idè ex his apparet, posse aliquem electorem Imperij eligere indignum, si licet eligendum indignissimum pro Imperatore, quem sibi constaret infectum esse hæresim.

5. Sed maior difficultas est in sequenti dubio, An